

Vláda projedná dva „rekonstrukční“ zákony: Transparentní financování politických stran a majetková přiznání politiků

- První ze zákonů zavádí potřebný nezávislý dohled nad stranickými financemi, ale kvůli nízkým sankcím a „dírá“ v zákoně umožňuje obcházení řady pravidel.
- Zákon o střetu zájmů by měl přehledně zpřístupnit na internetu údaje o majetku veřejných činitelů od nástupu do veřejné funkce. Zlepšuje se kontrola a metodické vedení. Beze změny ale zůstává systém sankcí, který se ukázal jako nefunkční.
- Celkově tak koalice navrhuje řadu zlepšení, která ale trpí významnými nedostatky.

Vláda má před svojí dovolenou na programu dva zákony ze závazku Rekonstrukce státu. Jedná se o novelu zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích a novely volebních zákonů a o novelu zákona o střetu zájmů, který obsahuje povinnost majetkových přiznání politiků po nástupu do funkce.

Financování politických stran

Zákony týkající se financování volebních kampaní a stran přináší řadu zlepšení, například samostatný transparentní účet pro veškeré příjmy a výdaje spojené s předvolební kampaní, výroční a finanční zprávy v elektronické podobě k dispozici online, povinné označení veškeré předvolební inzerce jménem zadavatele, rotace auditorů, nezávislý dohled, který bude aktivně prověřovat hospodaření stran a kampaní (a to i na základě informací z médií či podnětů občanů), zákaz hotovostních transakcí nad 5 000 Kč nebo vykazování všech nepeněžních darů ve výroční finanční zprávě s uvedením obvyklé ceny.

Zákony tak přibližují ČR standardu zemí EU, kde dohlíží na finance stran nezávislý úřad, nikoliv poslanci sami. Zároveň se ovšem snižuje sankce za nedodržení těchto pravidel (které v současnosti byly ale zřídka ukládány). Např. navrhovaná maximální pokuta 100 000 Kč za neoznačení inzerce znamená 0,11 % povolené sumy pro předvolební kampaně.

Zákon zavádí v EU unikátní formu politických nadací (analýzu rozdílu oproti německému vzoru vám rádi poskytneme), které budou financovány ze státního rozpočtu a mohou teoreticky umožnit obcházení pravidel na kampaně. Na doporučení expertní skupiny Rekonstrukce státu budou tyto instituty alespoň podléhat stejné kontrole financování jako strany samotné.

Zákony také zavádí limity pro výdaje na předvolební kampaně a dary stranám. Ačkoliv omezení vlivu peněz na volby je pozitivní směr, zkušenosti z jiných zemí ukazují, že tyto limity lze snadno obcházet pomocí rozdělení darů a „outsourcování“ kampaně na jiné subjekty.

Organizace v platformě Rekonstrukce státu prosazovali nezávislý úřad na kontrolu stranických financí na schůzkách s ministry, náměstkyněmi a poslanci ze všech tří koaličních stran. V rámci prosazování zákona připravili také srovnávací analýzu kontroly stran ve Střední Evropě a kulatý stůl pro poslance a úředníky.

Střet zájmů – majetková přiznání politiků

Návrh splňuje 2 ze 3 doporučení v závazku Rekonstrukce státu. Zavádí například:

- Definici střetu zájmů
- Odevzdávání majetkového přiznání ke dni nástupu do veřejné funkce. Umožní srovnávat nabytý majetek a další parametry s počátečním stavem.
- Elektronický centrální registr s otevřením dat za politické veřejné funkcionáře. Zlepší kontrolu veřejnosti, přehlednost, sjednotí způsob odevzdávání a vyhledávání v datech.
- Odstupňování a zvýšení sankcí. Diferencuje sankce dle závažnosti provinění, umožňuje udělit i relativně citelnou pokutu (až 0,5 mil. Kč) a především pro závažnější provinění stanovuje minimální hranici sankcí, takže za některé přestupky dostane provinilec při prokázání provinění určitou pokutu vždy.

Beze změny ale zůstává stávající systém udílení sankcí, který se ukázal jako nefunkční. Sankce udělují obecní úřady v místě bydliště dotyčného a z dosavadní praxe k tomuto kroku málokdy přistoupí.

Zákon také rozděluje veřejné funkcionáře na „politiky“ a „nepolitiky“. Přístup k oznámení „nepolitiků“ bude složitější, a tito úředníci budou uvádět méně informací než „politici“, což znamená ústupek pod stav aktuálně platný.

Více informací Vám poskytne

Nikola Hořejš

+420 775 270 214

O Rekonstrukci státu

Projekt Rekonstrukce státu byl zahájen v březnu 2013 s cílem prosadit 9 klíčových zákonů pro odpovědnou politiku. Závazek zákony prosadit podpořilo před volbami písemně více než 160 současných poslanců, včetně předsedů hlavních politických stran. Rekonstrukce státu dává dohromady občany, experty, politiky a byznysmeny, kteří zastávají různé politické názory, ale společně podporují pravidla pro fér politickou soutěž a otevřené vládnutí.
www.rekonstrukcestatu.cz